

کچمب عصب لرده عثمانلی حیاتی

احمد رفیق

نصا ویرجال

طرخونجی احمد پاشا - عثمانلیرده ایلاک بودجه
ابشیر مصطفی پاشا - شقاوتدن صدارته - مهرشریف اوغورنده
خبره جی باشی احمد پاشا - منفعت و دین

استانبول

کتابخانه عسکری - ابراهیم حلی

۱۳۳۱

برجی طبع

مطبعة خیر و شرکاسی

طرخونجی احمد پاشا

(۱۰۰۰ - ۱۰۶۳)

کورجی محمد پاشانک موفقیتسنز لکی آرتق نظر دقتی
جلب ایتمکه باشلامشدی . آغالر، علما ایله برلشهرک
صدر اعظم تبدیلنه قرار ویریورلر، والده ترخان
سلطانک صاحب نفوذ رجالیه اتفاق ایدیورلردی . فقط
بودورده صدر اعظم تبدیلی آغلانا جق برحالده ایدی:
آغالر اتفاق ایتدکلیری زمان ملتک سعادتتی، وطنک
سلامتتی تأمین ایده جک ذکالر آرامیورلردی؛ کندی
حیله و دسیسه لرینه آلت اولاجق، کندی لرینه ثروت
تأمین ایده بیله جک کیمسه لری انتخاب ایدیورلر، بعض
حمیتلی رجالک مقاومت و اعتراضه هدف اولمازلرسه،
صدارتی ایسته دکلیری ذواته اعطا ایلیورلردی . محمد
رابعک ایلك دورلرنده صدارته نصب و تعیین آنجق
اوچ کشینک رأیی ایله اولابیلیوردی : شیخ الاسلام، قیزلر
آغاسی، باش آغا . فقط بو خصوصده والده ترخان

سلطانك ده رأی لازمدي . حتی رجال دولت ، سیاوش
پاشانك صدارته تعیینی تنسیب ایتدکری زمان ، والده
سلطانك آغاسی سرایده ترخان سلطان ایله اوزون
اوزادی مشاوره ایتمش :

— مفتی ونقیب ایله سلیمان آغا اتفاق ایدوب وزیر
ایدرلرسه ، بردخی سزك دولته حکمکز ونفوذ کلامکز
قالماز . جمله بوامور دولته بواوچ حریف استیلا ایدرلر .
جمهورك اموری انلرک رأی ورضاسنه وابسته اولور .
ایمدی بهر حال انلر ایله مشورت اولمقسزین وزیر سزك
مختاریکز کرکدر (۱) .

دیمشدی . بومشاوره دن صوکرآ ، طرخونجی احمد
پاشانك صدارتنه قرار ویرلمشدی .

طرخونجی احمد پاشا ، آرنآوودلقده طوغمشدی
(۱۰۰۰ هـ) . اولآ حرم خاصیه داخل اولمش ، اورادن
سپاهیلکله چیقمشدی . احمد پاشا ات میدانی وقعه سنی کورمش ،
مفتی عبدالرحیم افندی ایله آره سی ای اولدینی ایچون فلاکتدن
یاقایی قورنار ایلمشدی . صوکرآ دیار بکر بکر بکیلکنده
بولومش ، دهآ صوکرآ حجه کیتمشدی (۲) . احمد پاشا

(۱) نعمیا ، جلد ۵ ، ص ۲۵۱

(۲) تاریخ عطا — حدیقه الوزرا

غایت طوغری، فرط تعصبه ممتاز بر ذات ایدی. استقامتی، عدل و حقه رعایتی ایله بر چوق کیمسه لرك توجهنی جلبه موفق اولمشدی . بوسیدن سرای ارکانی طرخونجی بی والدہ ترخان سلطانه قبول ایتدیر مشلر، در حال سلانیکدن استانبوله دعوت ایشلردی .

اوکون احمد پاشا استانبوله ، سلیمانیه جامعک محتشم قبه لری آلتنده ، چینلرک پارلاق رنکاربله مزین دیوارلرک لوش برکوشه سنده ، سرای ارکانیله باش باشه ویرمش ، دولت عثمانیه نك مقدراتندن بحث ایدیوردی . صوکر ویریلن قرار والدہ ترخان سلطانه عرض اولونیور ، احمد پاشانک ایرته سی کون نصی صورت قطعیه ده تقرر ایدیوردی .

احمد پاشانک استانبوله کلسی کورجی صدراعظم پاشان ائیم بر اندیشه یه کرفتار ایتمشدی . کورجی پاشا علما طرفندن حقنده فتنه ترتیب ایدلدیکنی حس ایدیور ، منفعتی وقایه ایچون سپاهیلری تشویقندن ، سپاهی آغالره پاره لر ویرمکدن خالی قالمایوردی . فقط سرای خلقی صدر اعظمک بوتشبتندن تفرعاته وارنجیه قدر خبر آلمش ، والدہ سلطان واسطه سیله صدر اعظمه خبر کوندره لرك طرخونجینک شامه کوندریله جکنی ، یارین همه حال سرایه کلسنی خبر ویرمشلردی .

ایرتسی کون بوتون ارکان دولت یالی کوشکنده
 طویلانمشدی . اوکون صره چیقاجق (۱۳ رجب) ،
 دها سوکرا کورجی محمد پاشا عزل اولوناجقدی . فقط
 ارکان دولت یالی کوشکنه طویلانیر طویلانماز مهم
 بر مناقشه باشلامشدی . آناطولی قاضیسکری صدر
 اعظمک جهالتدن بحث ایدیور ، دونامانک فلاکتیه
 سبب کندیسسی اولدیغنی سویلیوردی . سوکرا سوزه
 دفتردار قاریشیور ، آزارلر ، مؤاخذهلر ، مناقشهلر
 توالی ایدیوردی . ارکان دولت ، باشلرنده مجوزهلر ،
 وقورانه ، حدیدانه مناقشه لرله مشغول اولدقلری صره ده ،
 خاص اوپه باشینک وزیره خط هایون صونماسی
 هرکسی حیرتله ایچنده براقشدی . کورجی محمد
 پاشا بوحدت وغلیان اثناسنده کمال تلاش ایله خط هایونی
 آلمش ، خاص اوپه باشینک یوزینه مایوسانه باقمش :

— بن او قومق بیلمم ، رئیس چاغرسونلر !

دیمشدی . او زمان مفتی :

— بز او قویالم .

دیمش ، خط هایونی او قومایه باشلامشدی . کورجی
 محمد پاشا کوزلرینی درت آچمش خط هایونی دیکلیور ،
 قبل الوقوع برحس ایله قلبی خلجانلر ایچنده قالیوردی .
 فقط مفتینک لاقیدانه برطرزده :

— دیشکە ، سن که وزیر مسین ، مهریمی ویره سین!
 دیه او قودینغی ایشیدنجه ، آلری تتره مکه باشلامش ،
 نیه اوغرا دینغی بیله میه رک مهر کیسه سنی قوینندن چیقارمايه
 اوغرا شمشدی . آرتق کورچینک آلری تیر تیر تتره یور ،
 کیسه نک غیطانی دوکمه به باغلی اولدینغی ایچون بر درلو
 چیقارامیور ، نهایت قان تر ایچنده :

— شونی جوزی ویرک ! دییور ، بگزینک صاب
 صاری کسیلدیکی کورولیوردی .

اوزمان خاص او طه باشی مهری آلیور ، مهر شریف
 سرايه کیدر کیتمز ، هر کس باشی اوکنه آکش ، کورچینک
 حالی تماشاییدیوردی . کورجی محمد پاشا پک فنا
 قیزمشدی . حضاره متصل درد آ کلامق ایستیوردی :
 — بونجه ییلق قوللم که جمیع سفرلرده و سرحدلرده
 عمر کچوردم . بو آق صقالی دین و دولت خدمتده
 آغارتدم . بندن مهری آلمق پادشاهه لایقمیدر ؟ کور -
 دیکزیمی ، خدمت نیجه بیلنورمش !

دییوردی . فقط بو سوآله کیسه جواب ویرمیوردی .
 یالکز مسعود افندی ، آرتق طایانامش ، کورچینک
 بوتون جهالتلرینی یوزینه اورمق ایسته مش ، قاشلرینی
 چامش ، غضوبانه بر طور ایله :
 — افندیلر ، پاشالر . سوبله سه کزه ، نه طور رسز .

مکر پادشاهمز مهرینی بو معتوهدن آملله ظلمی ایتمش اولدی؟ بره معتوه! سن تدبیرات مصالح دولتده عاجز وقاصر اولدوغنکدن غیری خیانتک دخی ظاهر در. کچن کونلرده آناطولوی قاضیعسکری وار ایکن بکا وزارت کرکمز، مهری آسونلر، کیری ویرلرسه ویرسونلر، انک زماننده وزارت ایتک قابل دکدر، دیبه دکمی؟ ایشه بومهر او آسونلر دیو استغنا ایتدوکک مهر در. یچین نظلم ایدرسین. اتباع ولواحقکله دولته آزمی خیانت ایلدک. یتشور! دیبه باغیریوردی.

اوصرده خاص او طه باشی تکرار کلش، ارکان دولتی حضور هایونه دعوت ایله مشدی. بو دعوته کورجی محمد پاشاده اجابت ایتک ایسته مشدی؛ فقط کندیسنه:

— سز او طورک. پادشاهک حبسی سز، و مجوزه بی چیقارک، بویله فرمان اولمشدر.

دینجه، کورجی پاشا امره اطاعت ایتمش، ارکان دولتده حضور هایونه کیر مشدی.

محمد رابع دورنده ارکان دولتک حضور هایونه کیر. مهسی غریب برمنظره تشکیل ایدیوردی. عثمانلی تختنده اون ایکی یاشنده برپادشاه، یاننده، بیاض قاووغی آلتنده

سیاه قیزلر آغاسی، صوگرا پرده آرقه‌سندہ والدہ ترخان سلطان، رسم قبولہ باشقہ برغرابت بخش ایدیوردی .
پادشاہ بوتون وکلایہ خطاب ایدرک :

— کیمی وزیر ایدہلم؟

دیہه صورار صورماز برسورو معناسز، متبصصانه سوزلر توالی ایدیور، کندیسنه قدسیت بخش اولونان پادشاہ قارشیسندہ، چالاجقیری علوفه‌لردن، آلاجقیری احسانلردن باشقہ برشی دوشونمہین ارکان دولت، مہیب ومحتشم طورلہ باشلرینی اوکلرینه اکیورلر، صرانیانہ برطورلہ :

— سعادتلو پادشاہم . حضور هایونکزده بی تائی سوق کلام مشکلددر . امرگله طشره چیقوب مشورت اولونسون !

دیورلردی . والدہ سلطان بوسکوتہ تحمل ایدہ میور، پرده آرقه‌سندن سوزہ قاریشیور :

— بومجلس بوخصوص ایچون عقد اولومشدر .
نیچون سویلر سز . البته کیمی وزیر ایتمک کرکدر (۱) .
دیوردی . صوگرا ، طیشاریدہ بی فائده سوزلر، جاہلانہ مناقشہ لرلہ اویالانیورلر ، تکرار حضورہ کیردکلری زمان بر درلو کیمسہ پی تعیین ایدہ میورلردی .

ارکان دولتک بو وضعیتی عثمانیلرده پادشاه قوتنک
 رجال دولت اوزرنده کی تاثیرینه دلیل ایدی . عثمانیلر
 پادشاه قدسیت بخش ایدرلر، حضورنده هیچ بر تکلیف
 در میان ایده مزلردی . شمدی ارکان دولتده یکی
 صدراعظمی پادشاهک « مبارک لساندن » ایشتمک
 ایستورلردی . نهایت والده سلطانه اوزون مناقشه لرده
 بولومشله، طرخونچینک صدارتی موافق کورمشلردی .
 طرخونچی ، صدارتی بر قاچ شرط تحتنده قبول
 ایشدی :

اولاً : دونانمایی اصلاح ایده جک ،

ثانیاً : کرید احوالی تنظیم ایلیه جک ،

ثالثاً : موجب و مصارفه مال یتشدره جکدی .
 طرخونچی عفت واستقامته کووه نمش ، عثمانلی دولتک
 مقدراتی اداره ایتک ایسته مشدی . فقط طرخونچینک
 زمانی دولتک اک بحرانی صفحہ سی ایدی . صدراعظم
 بر برینی متعاقب نصب اولونیور ، حکومتک تشکیلاتنده ،
 دولتک اصول اداره سنده ذکا ومهارته دلالت ایدر
 هیچ بریکلیک کورولیوردی . عصیان وشقاوت ، سرقت
 ورشوت شعبات حکومتک کافه سنده جاری بولونیوردی .
 محمد رابع بوکا واقف اولمش ، مهری طرخونچی به
 ویردکن صو کرا :

— بقہ . هر وزير معزول اولمز . صاقين اكر
 تقصيرك ظهور ايدرسه باشك كسرم ! ديمشدى .
 فقط طرخونجى پادشاهك بوتنيپنه، مقابل شرطار
 درميان ايدبيور، از جمله مال ميرى يي كيمده بولورسه تحصيل
 ايمكه ، رآى وتديرينه كيمسه نك قاريشماسنه ، سلفى
 طرفندن واقع اولان توجهاتك الغا اولونماسنه، هر خصوصه
 مستقلاً حركت ايله مكه خط هايون آليوردى .
 صوكر ا خلعتار كييلبور، سرايه دونولبور، اركان دولتك
 تبريكاتى بربرنى ولى ايدبيوردى .
 طرخونجى پر نشئه ايدى . كنديسىن زيارته كلناره
 تواضع كو ستربيور :

— بن بومقامه لايق دكل ايكن الله تعالى لايق
 كوروب احسان ايلدى . ايمدى يابودر كه هر نه ديگر سه م
 ايدرم، تا كه دولت عليه به بر نظام ويره يم . يابودر كه كله يي
 ويريرم . سائر لرى كې اولوم خوفى و ايل خاطرى كوزلزم .
 رشوت و شفاعت ايله بر منصب ويرم ! ديبيوردى (۱) .
 فى الحقيقه طرخونجى احمد پاشا كيمسه به رشوت

(۱) « غافل احمد پاشا (المخلصون على خطر عظيم) نكته سندن
 ذاهل اولوب اصلاح دولت و تسوية مملكت عالمه سى كه ، سلفده
 نيجه سلاطين عظام و وزيرى فخرى عاجز و متحير اتمش بر امر
 متذردر، عهده سندن كلك دعواسنه دوشوب بويله بر باركرانك
 آلتنه كيرمه سى » نعيما ، جلد ۵ ، ص ۲۲۴

و شفاعتله منصب ویرمه مش، حتی محمد رابع طلبی اوزرینه برده بودجه تنظیمنه موفق اولمشدی . فقط نتیجه دهینه کله سنی ویرمش، خدماتی کیمسه یه تقدیرایتدیره مشدی . محمد رابع دورینک بوصفحه سی دولتک رشوت و سوء استعمال ایله تفسخ ایلدیکی بر دور ایدی . طرخونجی، یاشادینی محیطک مضر تأثیراتی آلتنده زبون اولاجغنی دوشونه میوردی . حتی تبریکلر و تهنیتلر ایفا اولوندقدن صوکرابوتون رجالی حضورینه چاغیرمش، رئیس الکتابه: — بعد الیوم اولکی کبی حرکت ایسته مم . نم برای خاطر ایثم یوقدر . هان شرع قانون اوزره حرکت و بیت المالی معمور ایده جک مصلحتلرده دقت و توجهاتده قانونه رعایت اولملودر . سندخی استقامت اوزره خدمت ایله! دیمشدی .

طرخونجی احمدپاشانک ایلك اجرا آتی يك صافدلانه اولمشدی . پاشا ، فکرنجبه طوغرولق کوسترمک ایستور ، خلقک کوزینی ییلدیرمائی مهم بر سیاست عد ایدیوردی . طرخونجینک بوسیاستی کولنه جک بر درجه ده ایدی : احمدپاشا زندانده ، کوره کده یاتان مجرملرندن بر قاچنی کیجه یاریسی چیقارتمش ، آرقه لرینه کنیاری کوملک ، آیاقلرینه صیرمه اوچقورلی طون کیدیرمش ،

کیجہ یاریسی بویونلرینی اوردیرمش ، مجمع ناس اولان
برحله دیزدیرمشدی . طرخونجینک بوندن مقصدی
خلقه اوکیجه کنديسنک اکا بردن بعض ذواتی اعدام
ایتدیکنی آ کلاتمق ، بوصورتله خلق اوزرنده نفوذنی
آرتدیرمقدی . « اما ظرفای شهر ، مقتولک طبانی آلتنه
واوجه و خشونت جسته نه نظرایدوب بوبدنلری پڑمرده
زندان کشید فقیرلره » احمد پاشانک ایتدیکی غدری
آ کلایورلر ، پاشانک بو ماهرانه سیاستی ده عقیم
براقیورلردی .

طرخونجی ، سیاست بوتدیرلری اتخاذا ایتدیکی کبی
اکا بردن امدادیه ده طوبلا یوردی . فقط علوفه آلانلره
عسکر دفترلرینی یوقلامق ، اسرافاتی تنزیل ومصارفی
تقلیل ایتک جهتلرینی نظر اعتباره آما یوردی .

احمد پاشا ، ده ایلک زمانلرنده ، اجرا آت
کوستره جکم دیه بی لزوم بر شدت ابراز ایدیور ،
مثلا مفتی کنديسنی زیارته کلیور ، کمرک امیننی نازکانه
تقدیم ایدیور ، طرخونجی بوتقدیمی حسن قبول ایده جک
یرده قاشلرینی چاتیور ، استانبوله ضعیف قویون کلمسندن
شکایت ایدیوردی . حتی تهدیدلرینی ده ایلری به
کوتوره رک :

— ایمدی ، یا البته سموز لومی رایکان ایدرسین .

وَ الا سنی چار پاره ایدوب چار پاره لرك شهر قبولرینه
آویزه ایدرم .

دیوردی . مفتی ، طرخونجی ایله کمرک امینک
آره سنی بولمیه چالشیوردی . احمدپاشا کمرک امینته التفات
ایچون یاننه چاغیریور ، خزینه نك مضایقه سی اولدینی
ایچون کندیسندن اوچیز کیسه طلب ایدیوردی . فقط
اوج یوز کیسه سوزی کمرک امینک عادتاعقلنی باشندن
آلیوردی . کمرک امینی بو قدر بر میلی ویره میه جکنی
متظلمانه ، نازکانه آکلاتمق ایستیور ، احمدپاشای فکرندن
واز کچیرمک ممکن اولامیوردی . احمد پاشا صوك درجه
حدتلمش ، باغیریور ، استهزا کارانه تبسملر ایدرک :

— قادر دکم دیدیکک اصلن بیلورم . سن کندوکی
حمایت ایدنلرک قبولرینی طولاشوب پیشکشلر ویرمشسین .
انلر دخی حمایت وشفاعته تعهد ایدوب : « قادر دکم
دی . بز سنی حمایت ایدوب قورتاریرز » دیمشلردر .
انک ایچون سن ده بزه بویله عذر بارد عرض ایده سین -
آصیلاجق ! کوزک آج . حمایت زمانی کتدی . وار بوکون
نقد اوچیز کیسه بی دفترداره تسلیم ایدوب لحومی رایکان
ایله . وَ الا سنی درت پاره ایدرم . چیق !

دییه حدت کوسترییوردی . طرخونجینک بو حر -
کتلری هب جعلی ایدی . طرخونجی ، او صره ده

حضورنده اوطوران ارکان دولته شدتی کوسترمک
ایستیور، قاش یاایم دیرکن کوز چیقاریوردی .

طرخونجی احمد پاشانک صدارتنده خزینہ مضایقهده
اولدینی کبی علما و ارکان دولتده عثمانلیق نامنه لکه
اولاجق ذواتدن ترکب ایتشدی . علما پیننده دیدی
قودی و آریالق منازعهسی بوتون فضایحی ایله دوام
ایدیوردی . اورتالقدہ دوران ایدن سوزلر: رتبه، منصب،
رشوت و آریالقدن باشقه برشی دکلدی . دورک اکابر
علماسی، حتی مقتیسی وقاضیسکری، اکثریا منصب
ایچون صاریق صاریغه غوغا ایدیوردی . علما مجادلهلری
بو دورک طبایع میزه سندن ایدی . قاضیسکرلر بربرینی
چکه میورلر، رتبه آلامایانلر شیخ الاسلام ایله غوغا
ایدیورلردی . خصوصیه شیخ الاسلام ابو سعید افندی
ایله استانبول قاضیسنک مجادلهلری، علمانک اودورده کی
حالت فکریه سنه تاریخی بر برهان ایدی .

استانبول قاضیسی شیخ الاسلامک حضورینه چیقیدینی
زمان، مغدوریتندن شکایت ایدیور :

— بره الهمدن قورقاز . بره مرثشی ظالم . آناطولی
نم حقم ایکن نیچون آخره ویردک ؟

دیه باغیریوردی، . اوزمان شیخ الاسلام پرحدت،
استانبول قاضیسنه مقابله اییدیور:

— بره جاهل ادیسز، حیاسز . سن فچن آدم
اولدوڭ که بوکونه کستاخلفه جرأت ایدرسین. بو زبان
درازلق نه حدگذر؟ سن سنبل علینک قهوه اوشاغی
دکیدڭ؟ بورتبه لره هپ رشوت ایله، حمایت ایله کلدگمی؟
سن کندوڭی آدمی صانورسین؟

دیه باغیریوردی. صوگرا، حدتی بردرلو یگه میور:
— بره قالدیرڭ شونی. تیز فلقه دکنک کتورڭ.
دیه خدمتکارلرینی چاغیریوردی. اوزمان خدمتچیلر
قوشیور، استانبول قاضیسنی:

— قالدی، هی افدی!

دیه چکیشدیریور، شیخ الاسلام قاضیعیسکرک باقاسنه
یاپیشیور، یومروقلرله یوزینی کوزینی بربرینه قاریشیدیر.
ییوردی. بو ائنده صاریقلر دوشیور، شیخ الاسلام
متصل غلیظ تعیرله باغیریوردی. نهایت شیخ الاسلام،
خصمنک نفینه قرار ویریوردی. فقط قاضیعیسکرک
فراری شیخ الاسلامک تشبته مانع اولیوردی. ده
صوگرا قاضیعیسکرک بوتون علمای ایاقلاندیرمسی شیخ-
الاسلامک بستون اندیشه سنی موجب اولیوردی. ابوسعید
افدی مقام مشیختک آلدن کیده جکنی آکلار آکلماز

علمناك اجتماعی وسیله اتخاذ ایدیور، سلطان محمد رابعه
ویردیکی زورنالده :

«نم شوکتلو پادشاهم . بودعاجیکز اباعن جد پادشاهمک
مستقیم و متشرع دعاجیسی اولوب دخل ایجاب ایدر حال
یوگیکن محضاهو الرینه متابعت ایتدی کمز ایچون اسعد نام راشی
ومرثشی کلوب شیخ الاسلام ایکن ترك ادب وهتك حرمتله
زه مشافهه ظالم و دینسز دیوب بو قدر الفاظ قبیحه
ایله اطاله ایدوب و صقالززه یا پشوب بزى ضرب ایدوب
مجلسدن اخراج اولندقده سائر علما زیده اولان
زوربالریکه ، مرحوم بابا کزی قتله مجبریلردر ، آیغه
قالدیروب تحزب و جمعیت ایدوب بر آلاى اهل غرض
زه اذیت اوزره درلر، واصل مرادلری بوپهانه ایله تجمع
ایدوب پادشاهه هجوم وسوء قصددر . بونلرک حدندن
کلتوب تأدیبلری واجب اولمشدر . والا بر فتنه عظیمه
ایقاظ ایتملری مقرردر » (۱) .

دییه افترا آتیوردی . شیخ الاسلامک بودسیسه کارانه
زورنالی اوزرینه والده سلطان و پادشاه هیجان ایچنده
قالیور ، نهایت حقیقت میدانه چیقنجه ، شیخ الاسلامک
عزلنه قرار ویریلوردی . شیخ الاسلامک بو حرکتی
بو یوک بر فتنه چیقارمايه مستعد ایکن ، علیه قیام ایدن

علمانك تدبير و اعتدالی سایه سنده بوتون تهلكه لر بر طرف اولیوردی؛ اودرجه ده كه، خلق علمانك آتلا اوزرنده، سرايه طوغری ایلريله دكلرینی کورییورلر، اصناف دكانلرینی قاپایارق یغما و غنیمت ایچون قافله یه التحاق ایتمک ایسته یورلر، علمدان آلدقلمی جواب رد اوزرینه مشغول اولیورلردی. طرخونجی احمد پاشانك علما فتنه سنده بوتون تدبیرسزلكی میدانه چیقویوردی. پادشاه یاكلس بر زورنالی تحقیق ایتمدن عرض ایتمدیکی ایچون طرخونجی پی آزارلامش، فقط احمد پاشانك احوال و طبیعتی دكیشدیرمکه ینه موفق اوله مامشدی.

طرخونجینك اك زیاده متخصص اولدیغی، اك چوق اصلاح ایتمک آرزو ایتمدیکی شی، مالیه ایدی. مضایقه و سفالت بوتون معناسیله حکم فرما اولیوردی. اودرجه ده كه، والده ترخان سلطانك مریه سی عاتکه سلطانك یوسف پاشایه عقدی ائناسنده وزرا و علمایه بر معتاد آلتونلر و کورکلر احسان اولونمق ایسته نمش، دارالسعاده آغاسی بوامری ایفایه موفق اولامامشدی. طرخونجینك بدایت وزراتنده کی فعالیتیه ده آرتق اسکی شدتی غائب ایله مشدی. احمدپاشا موملره نرخ وضع ایدیور، اوچوز قرق درم مومك بر قیه اعتبار اولونماسنه، فیثانك اسکیسی کی

یکرمی ایکی آچه اولماسنه قرار ویریوردی .

طرخونجینک یوتدپیری هرکسک استهزاسنی موجب اولیور ، خلق (پاشا اوقه سی) دییه استهزاییدیوردی . احمد پاشا فکرنجه تصرف ایدیور ، ترسانه مهماتی ایچون بیله پاره ویرمک ارزوایتمیوردی . بوسبدن طرخونجی ایله قپودان درویش محمدپاشا آرسنه برودت کیریوردی . حتی برکون ، محمد رابعک حضورنده غوغا ایتشلردی . اوکون طرخونجی کمال حدتله قابودانی آزارلامق ایسته مش ، فقط نتیجه ده :

— سن کیمسین ، وقچن وزیر اولدک . بن فتح بغداددن برو وزارتله اوغور هایوتده خدمتدهیم . سن بکا بویله دییه جک وزیر دکسین . طرزنده آغزینک پانی المشدی .

محمد رابع دورنده بوکبی مناقشه لر ، آغز غوظالری ، عثمانلی رجالی ایچون امور معتاده دن ایدی . ارکان دولته حیثیت ووقار ، ادب و تربیه قلامشدی . رشوتله نصب اولونان وزیر لر مملکتک محافظه آسایشنده موفق اولد . میورلردی . حیدود اشقیاسی ، بشکطاش جوارنده کی اولری بیله باصیوردی (۱) . علمانک بیسود مناقشه لری علم و معرفت نامنه یکانه تظاهر دن معدود طوتولیور ،

عثمانی افکاری جهل و غفلت ایچنده او یوردی .
 قوجه ایپراطورلنک علم و عرفان عالمده آنجق شایان
 حرمت براییکی سیما کوروله بیلوردی . آرتق اسکی فیاض
 شاعرلردنه اثر قالمشدی . مثلاً سلطان محمد ، برکون
 اوقایله برکوکرجین اوریور ، درحال اندرون آغاری
 وزن و معنادن معراقصیده لر اطرا ایدیورلر ، جائزه نامه
 بخششله نائل اولیورلردی . محمد رابعک بوایلک سنه لری
 عثمانلیلنک داخلی و اَلم بر دور انحطاطنی تشکیل ایدیوردی .
 دولتک مالی سفالتلرینک معنوی فلاکتلر انضمام ایدیور ،
 مدهش برزله (کوزل حصار) ده اوچ بیک کشینک
 تلفنه سبب اولیوردی . بو فلاکتلر آزر زمان صوکر
 اونودیلیور ، مضایقه مالیه نک تأثیری هیچ بر تدبیر ایله
 ازاله ایدیله میوردی .

محمد رابعک اک زیاده دوشوندیکی شی ، مالی
 مضایقه نک بر طرف اولماسی ایدی . حتی برکون ارکان
 دولتی حضورینه جلب ایتمش ، ملنک حالی آکلا تمش ،
 صوکر طرخونجی به خطاب ایدرک :

— بابام مرحوم زمانی ، ودخی اوللرده دولتک
 ایرادی مصارفه کفایت و بلکه دخی زیاده شی آرتاردی .
 بنم ایسه مصرفم بابام قدر یوق . ایرادینه اولکیدر .
 شمندی ایرادیتشمیوب ترسانه و سائر مهمانه آچه